

چشم انداز خودکفایی و قطع واردات " تخم چشم زده" قزل آلی رنگین کمان دارای شناسنامه ژنتیکی و عاری از عوامل بیماری زای خاص (SPF)

ابوالفضل سپهداری و همکاران
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی ایران

بیان مسئله

تولید سالانه ماهی قزل آلی رنگین کمان در دنیا، ۹۰۰ هزار تا یک میلیون تن است. ایران با حدود ۱۷۰ هزار تن تولید سالانه، دارای رتبه اول تولید قزل آلی رنگین کمان در آب شیرین است. بر اساس برنامه ششم توسعه، تولید قزل آلی در کشور تا سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۴ باید به حدود ۲۲۵ هزار و ۴۰۲ تن برسد. واردات تخم چشم زده به کشور سالیانه حدود ۴۵۰ میلیون عدد (۷۵ درصد نیاز کشور) به ارزش بیش از ۵ میلیون دلار است. واردات این نهاده علاوه بر وابستگی صنعت پرورش قزل آلی کشور به خارج و ارزبری فراوان، منجر به ورود بیماری های خطرناک به کشور می شود. خسارت ناشی از این بیماری ها، کاهش ۱۰ الی ۱۲ درصدی تولید است که رقمی بیش از ۳۰۰ میلیارد تومان را شامل می شود.

معرفی دستاورد

در راستای اجرای طرح کلان ملی "دستیابی به دانش فنی تولید قزل آلی رنگین کمان عاری از عوامل بیماری زای خاص و قطع وابستگی به محصولات خارجی" اولین مرکز تکثیر و پرورش الگویی قزل آلی رنگین کمان عاری از بیماری های خاص (SPF) در کشور راه اندازی شد. در ادامه، فرایند انتخاب مولدین نسل پایه، تکثیر مولدین و ارزیابی آنها، انجام تلاقی ها، تولید تخم چشم زده و بچه ماهی دارای شناسنامه ژنتیکی و سلامت به شرح زیر صورت گرفت.

تولید تخم چشم زده سالم و اصیل
ماهی قزل آلی برای اولین بار در کشور

دام، طیور و آبزیان سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تهیه دستورالعمل های اجرایی
مدیریت بهینه بهداشتی تولید
قزل آلا

ارزیابی مراحل رسیدگی جنسی
مولدین در مرکز

ایجاد اولین گله ماهیان مولد
و بانک ژن

تعداد ۳۰۰ هزار بچه ماهی
اصیل و سالم

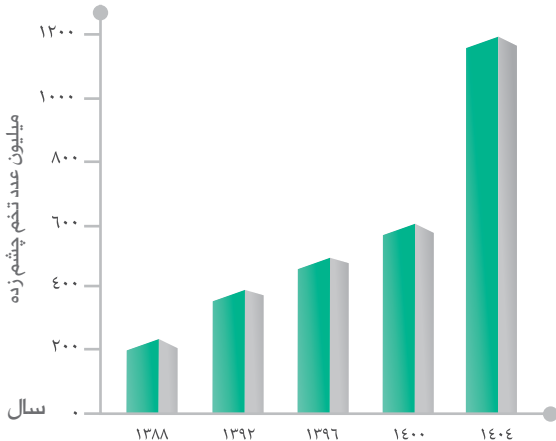
راه اندازی اولین مرکز تکثیر
و پرورش الگوی قزل آلی SPF

ارزیابی اصالت ژنتیکی و سلامت
مولدین در مزارع منتخب

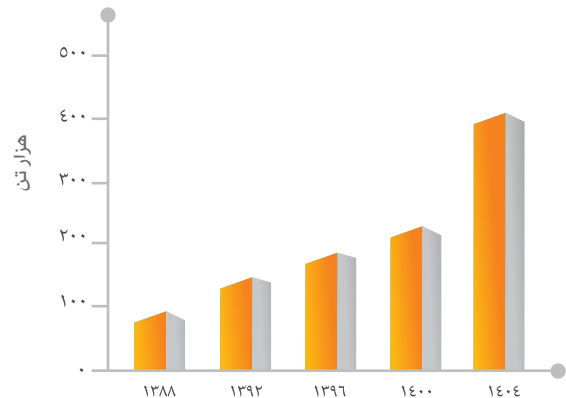
غربال گری و به گزینی مولدین
جهت تشکیل گله مولدین

تکثیر مولدین شناسنامه دار و
انجام تلاقیها

توزیع تخم چشم زده و
بچه ماهی

پیش بینی نیاز کشور به تخم چشم زده

پیش بینی وضعیت تولید ماهی قزل آلا در کشور

فرایند تجاری سازی

در مرحله اول، ۳۰۰ هزار بچه ماهی سالم شناسنامه دار مشتمل بر ۵۱ فامیلی از جمعیت مولدین پایه استحصال شد. بخشی از مولدین پایه، به منظور انجام اصلاح نژاد و حفظ ذخایر ژنی قزل آلی رنگین کمان سالم موجود در کشور طی تفاهم نامه ای در اختیار سازمان شیلات ایران قرار گرفت. در ادامه ۵۰ درصد تولیدات دانش بنیان به مراکز تکثیر همکار طرح در استان های مجری بر اساس تفاهم نامه واگذار خواهد شد. ۳۰ هزار بچه ماهی در مرکز SPF برای تولید نسل بعد و دستیابی به محصول نهایی نگهداری می شوند. بخشی از این بچه ماهی ها (به منظور فعالیت های اصلاح نژادی) به مرکز تحقیقات ژنتیک و اصلاح نژاد ماهیان سردابی کشور و حدود ۳۰ درصد از تولیدات (به منظور مولد سازی و احیای مراکز تکثیر) به مراکز تکثیر بخش خصوصی واگذار خواهد شد.

پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی

